

Aránytalanságok a zenekarok támogatásában

Kilenc zenekar részesült abból a csaknem 1,5 milliárd forintos összegből, amelyet fővárosi komolyzenei együttesek rendkívüli támogatására csoportosított át a Nemzeti Erőforrás Minisztérium (NEFMI). A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége (MSZZSZ) nyilatkozatot tett közzé, amelyben hangsúlyozzák, hogy nem értenek egyet azzal az eljárással, amelynek keretében az előadó-művészeti törvény normatív szabályozási rendszerét megkerülve, a szakmai szervezetekkel való konzultációt teljes egészében mellőzve osztották fel a csaknem 1,4 milliárd forintnyi összeget.

Ez a pénz messze meghaladja az egész országban tevékenykedő szimfonikus zenekarokra 2012-ben az előadó-művészeti és a költségvetési törvény alapján juttatott összeg egészét. A döntés diszkriminatív módon figyelmen kívül hagyott számos ugyancsak nehéz, illetve bizonytalan helyzetben lévő együttest, köztük az ország kulturális élete szempontjából nélkülözhetetlen feladatokat ellátó vidéki zenekarokat, illetve a Rádiózenekart, továbbá aránytalan és megszegyenítő különbségeket teremtett az egyes fővárosi, illetve a budapesti és a vidéki zenekarok között – szögezik le a nyilatkozatban.

Kifejezték továbbá: öröm, hogy a kormány és a NEFMI a nehéz gazdasági helyzet ellenére figyelmet és jelentős pénzeszközöket fordít a szimfonikus zenekarok működésére, újabb forrással bővítve a területre jutó támogatásokat. De a támogatás felosztási arányai minden feltételezhető jó szándék ellenére ellentétes hatást váltottak ki.

Ez elkerülhető lett volna, ha az intézkedés nem kerül meg a törvényi szabályozó rendszereket, a miniszter tanácsadó testületeként működő Zeneművészeti Bizottságot, a Nemzeti Érdekegyeztető Tanácsot, valamint a területet legjobban ismerő szakmai érdekképviseleti szervezeteket.

Az összeg nagy részét három zenekar között osztották fel. A Budapesti Fesztiválzenekar 500 millió, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar 300 millió, a Concerto Budapest pedig 480 millió – ebből tartozásállománya rendezésére 180, működéséhez pedig 300 millió – forintos támogatásban részesült.

A maradék 100 millió forint bat további együttes között oszlik meg: a Duna Szimfonikus Zenekar 10 millió, a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar 15 millió, az Óbudai Danubia Zenekar 15 millió, a MÁV Szimfonikusok 20 millió, a Zuglói Filharmónia Szent István Király Szimfonikus Zenekara 30 millió, a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara pedig 10 millió forintot kapott.

TISZTELETJEGGYEL – véleményrovat

Így támogatunk mi...

„Csakbogy nem olyan idöket élünk, amikor támogatni tudjuk a kultúrát, legyen az zene, színbáz, irodalom, képzömművészet... Tényleg nincs? Tényleg itt tartunk?” – írtuk néhány hónappal ezelött a Magyar Rádió zenei együtteseinek vesszöfütásáról. (Zenekar 2011/06) Hogy mi volt a felvetés? Csupán annyi, hogy nálunk mintha nem ismernék azt a gondolkodást, amelynek lényege, a kultúra nem tartozik a rögtön megtérülö befektetések közé, nem hozza be azonnal a ráfordított költségeket. Mindaz csak hosszú távon térül meg, a tudatban, az agyokban, a gondolkodásban. S ez az, amirö, ha ma lemondunk, gyermekeink meg az ö gyermekeik látják kárát.

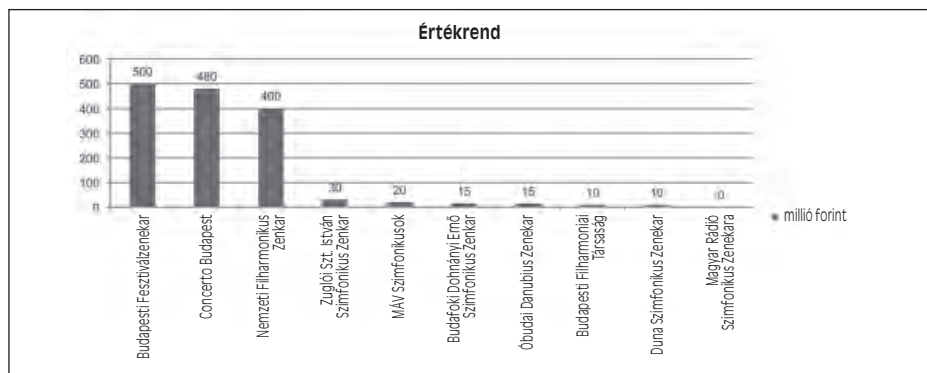
Nos, nem véletlenül idézzük most ezeket a mondatokat. Úgy látszik, tényleg itt tartunk. Bár egyetlen pillanatra, vagy inkább csak első

pillantásra mintha úgy tetszett volna, a kultúráért is felelös minisztérium megértette, mi a felelössége, megértette, nem herdálhatja el azt a tudást, tehetséget, amit a zeneművészet, a zeneművészek felhalmoztak. S a miniszter bejelentette, egyszeri támogatást ad a budapesti zenekaroknak.

És itt állunk is meg egy pillanatra. Egyszerit? És azután mi lesz? Budapesti zenekaroknak, vagy inkább „A” budapesti zenekaroknak. Minden budapestinek, esetleg csak néhánynak? Szimfonikus zenekaroknak? Kamarazene-zenekaroknak? Szölistáknak? Vagy csak a kiválasztottaknak? És mi lesz a nem-budapestiekkel? És miért kap az egyik negyvennyolcszor többet, mint a másik? Sorjázna a kérdések. Talán tényleg nem kellene ünneprontónak lenni abban a pillanatban, amikor a szűk esztendőknben jóra fordulni látszanak a dolgok, legalábbis az a néhány, utöbb nevesített

zenekar szempontjából, de hát mégsem lehet nem tudomásul venni, hogy bizony a bejelentés, mint már annyiszor a hirtelen jött ötlet, a megalapozatlanság, az alkalmiság óhatatlan érzetét kelti. Ráadásul a kedvezményezetteket is különös, kínos, paradox helyzetbe hozza. Ök adjanak magyarázatot arra, mi és miért történt? Higgyék, hogy nekik „jár”, ellentétben a többiekkel? Vagy csak egyszerűen vegyék tudomásul a döntést, s használják ki, amíg lehet a kivételezettséget, a „ma nekem, holnap neked” gondolkodásával?

Így is lehet. Persze azért azt se feledjük, ez a támogatás nem old meg semmit. Átmenetileg esetleg betöm lyukakat, átmenetileg lélegzétvételhez juttat zenekarokat, de a zenei művészlág egészének nem hoz, nem hozhat nyugalmat, nem teremt meg a kiegyensúlyozott munka lehetőségét. Valöszínűleg nem is az a célja. Inkább a figyelemelterelés a valódi, napi gondokról. Így aztán ahelyett, hogy olda-

Vélemények:

Kocsis Zoltán

a Nemzeti Filharmonikusok főzeneigazgatója

„...azt gondolom, a hatalomnak újra kellene gondolnia a kultúrához való viszonyát. Mert most úgy tűnik, hogy ezzel a nagy adakozással, a közel 1,5 milliárdos támogatással valamit letudtak. Természetesen örülök, hogy visszakaptuk a költségvetésünkben hiányzó 300 millió forintot, de nem volt egészen helyénvaló, hogy egy zenekart megmentettek, a többi pedig nagyon kevés pénzt kapott. Úgy vélem, ezt másképp kellett volna csinálni...”

Cyüdi Sándor

a Szegedi Nemzeti Színház főigazgatója, a Szegedi Szimfonikus Zenekar vezető karmestere és művészeti vezetője

„Felemás érzés töltött el a hír hallatán. Egyrészt pozitív dolognak tartom, hogy az ország kétségtelenül nehéz gazdasági helyzetében, amikor minden szférában az állami kiadások visszafogása látható, a kultúra e fontos területén (és önmagában az is örven-

detes, hogy a komolyzenét, a szimfonikus zenekarokat ide sorolják) szükséghelyzetben mozgósíthatók kormányzati pénzek. Másrészt az Előadó-művészeti törvény szellemétől idegennek tartom, hogy a normativitást megkerülve, a törvényben szabályozott támogatási rendszeren kívül osszanak ki jelentős, sőt, az összes első kategóriába sorolt magyar zenekar állami támogatására meghatározott keretnél nagyobb összeget. Ha egyszer az állam törvényben rögzítette, hogy milyen rendszerben támogatja a terület szereplőit, akkor egyesek külön támogatása (ráadásul ilyen mértékben) devalválja az elsődleges elosztás komolyságát. Az eset kapcsán mindenesetre az a remény ébred bennem, hogy az új minősítési rendszerben, 2013-tól belépő „nemzeti előadó-művészeti szervezet” kategóriába sorolt zenekarok szintén az eddigi országos kereten felül, külön pénzalapból kapnak majd az állammal most kötendő közszolgálati szerződésükben vállalt többletfeladatok ellátásért cserébe további támogatást és nem az eddigi keret egy része lesz elkülönítve (nyilván a többi együttes támogatásának csökkenése árán) az új legfelső kategória számára.”

ná, fokozza a belső feszültséget. Elmérgesíti a szakmai kapcsolatokat, hisz, hogy néz ezután egymás szemébe művész és művész, egyik és másik zenekar, fővárosi és fővároson kívüli. S persze a kulturális kormányzat és szakma. Mert az egyre nyilvánvalóbb, a döntés úgy született, hogy egyetlen szakmai grémiumot sem kérdeztek meg, véleményükre valószínűleg senki sem volt kíváncsi. Akik határozta, nem támaszkodtak a szakemberekre, pedig a sokat emlegetett, s méltán óhajtott „jó államra” épp az a jellemző, hogy használja a szakértőket, bizalommal van irántuk, kéri és megfogadja tanácsait. Tudjuk jól, manapság a kultúra más területén sincs ez másként, ez persze a zeneművészeket aligha vigasztalja. S mindezen közben mégiscsak úgy gondoljuk, végig kellene gondolni, nyugodtan, higgadtan, és legfőként szakszerűen az egész támogatási rendszert. Vagy tessék kimondani, hogy nincs támogatás, hogy az állam képtelen

egyetlen művészeti területet is eltartani, s tessék, helyezzük piaci alapokra a kultúrát. De akkor valóban helyezzük piaci alapokra, aztán meglátjuk, mi történik. Helyezzük piaci alapokra, de akkor ne legyenek kivételezettek, a kormányzat (s nem a művészi rang!) szempontjából első-, második- és harmadrangú együttesek, szólisták. Akkor ne fordulhasson elő, ami a Rádiózenekarral és Kóruossal, hogy főhatósága, a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (bármit is jelentsen az elnevezés!) egy szép napon áthelyezi egy reklámügynökségbe, amely a Pannónia Művészeti Szolgáltató Kft. névre hallgat, ezáltal „le nyelve” a korábbi, egymilliárdos támogatás tételét, viszont ily módon elveszítette az előadó-művészeti törvény adta lehetőségeket, így például a jegybevétel nyolcvan százalékáig felajánlható társasági adót. S akkor ott van a Magyar Állami Operaház kérdése is. Az egyfelől drasztikusan és folyamato-

Hollerung Gábor

a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar vezetője

„Dilettáns döntés született”

„Mi ebből a közel 1,5 milliárd forintos összegből 15 milliót kaptunk, és ez az összeg megalázó, sértő, debonesztáló. De a többi zenekar esetében is úgy vélem, dilettáns döntés született. Elfogadhatatlan bármilyen ezt indokoló érv, és legfőképpen az, hogy az elosztást nem egyeztették szakemberekkel. Bár Szócsa Géza államtitkár nyilatkozataiból már korábban is tudtuk, megvannak a saját tanácsadói, és nem is kíváncsi a terület véleményére...”

Ebben az esetben biába jó a koncepció – az együttesek támogatása –, ha a kivételezésbe ekkora hiba csúszik. Az NFZ-t és a Fesztiválzenekart leszámítva – hiszen két vitán felül álló együttesről van szó –, minden érintett zenekar esetében destruktívnak tartom a döntést. Ugyanis az összeget úgy osztották szét, hogy semmilyen átgondolt szempontrendszer alapján nem mérték össze az együttesek helyzetét. Az ilyen döntések pedig nagyon demoralizálók...”

A kemény munkának nincs becsülete

A Dohnányi Zenekar 140 millió forinttal kapott kevesebb pénzt az utóbbi két évben, mint a korábbi időszakban, s a költségvetése jóval kisebb, mint bármelyik vidéki együttes büdzséje. 300 millióból gazdálkodunk, és 80 ember van nálunk állásban. A tavalyi évben már kevesebb támogatást kaptunk, mint a költségvetésünk fele, és a többi pénzt saját bevételként kellett produkálnunk. Erre azonban csak úgy vagyunk képesek, hogy a muzsikusaink baláltra dolgozzák magukat. Két éve nem tudunk túlszolgálatot fizetni, és ezt az emberek kénytelenek tudomásul venni. Mindenki megérti, hogy kevesebb pénzért

san csökkenő állami támogatás, amely akár csoportos létszámleépítést von maga után, megszüntetve az egész magánénekesi tázat (ettől kezdve tehát a dalszínháznak nincs egyetlen közalkalmazott énekes), másfelől ugyanannak az összegnek meglehetősen majdani visszaforgatása, ha az Erkel Színház megnyílik. Ha... Akkor most megvan a pénz, vagy nincs? Szükség van a művészekre, műszakiakra, vagy sem? Most nincs, akkor majd lesz? Addig hol muzsikálnak, énekeljenek? Az aluljárókban?

Kellene a megszorítások, a következetes, célirányos megfontolt gazdálkodás. Ezt a mai helyzetben senki nem kérdőjelezi, nem kérdőjelezheti meg. De, miközben – úgy tűnik – „téma nélküli improvizálás” folyik, menthetlenül pusztulnak hosszú évtizedek alatt létrehozott értékeink, pedig épp a mai, nemzeti gondolkodásnak kellene tudnia, jövő aligha építhető kultúra híján.

(zk)

PÉNZ-PÉNZ-PÉNZ

többet kell dolgoznia, mert csak így maradhat meg az állása. Mi egy szezonban 70-80 valódi koncertet adunk, amelyek műsora mind különböző. Rengeteget dolgozunk, hogy életben maradjunk, mégis a plusztámogatásból csak ilyen keveset kapunk... Mindez egyrészt azért demoralizáló, mert ezek szerint az igazán kemény munkának nincs becsülete, másrészt pedig azért, mert van, aki arra hivatkozva, hogy a harmadik legjobb zenekar, elég pénzt tud kisírní magának, és senki sem vizsgálja meg alaposabban sem a hangverseny- és nézőszámát, sem a bevételeit és kiadásait, sem pedig azt, hogy mennyibe kerül ennél az együttesnél a vendégművész, a kíségető. Mellesleg az sem tűnik fel senkinek, hogy ez az együttes az egyébként állásban nem foglalkoztatott muzsikusaiból önállóan már ki sem tud állni egy komolyabb hangversenyen. Szeretnénk egyszer mi is ennek a pénznek csak a felét megkapni egy évadra, és rögtön nem lennénk rákényszerítve arra, hogy a zenészeink havonta 15-20 tüsszolgálatot teljesítsenek.

Nagyon rossz üzenete van ennek a támogatásnak. Ezek után ugyanis nem mondbatom azt a zenekaromnak, hogy nincs pénz. Ha arra van keret, hogy egy rosszul gazdálkodó együttes, amelynél nincs állásban egyetlen muzsikusk sem, ekkora támogatást kapjon, akkor igenis van pénz...

Nincs azonos mérce

A Dobnányi Zenekar is katasztrofális helyzetben van. Az önkormányzatunktól idén több pénzt kapunk, viszont a feladataink is sokasodtak. Pl. arra is érdemes lenne odafigyelni, hogy a közönségépítésért talán mi tesszük a legtöbbet. Ha összevetjük a támogatási összegek arányait, bizonyos, hogy pl. a Fesztiválzenekar nem 30-szor jobb a Dobnányinál... Ha pedig a támogatásra való rászorultság mértékét tekintjük, akkor éppen a Dobnányi Zenekar van méltatlanul sokszorosan nehezebb helyzetben a kiemelten támogatottnál. Az állam ezért a kiemelt támogatásért mit kér a Concertótól? Hogy csinálja továbbra is azt, amit eddig? Adjon ilyen kevés koncertet, ilyen alacsony nézőszámmal?! Gyakorlatilag egyetlen állásban lévő muzsikusk nélkül? Itt vissza kell utalnom a támogatás rossz üzenetére.

Konkrétan arra, hogyba az állam olyan együtteseket támogat, amelyekben nem fizetnek a dolgozóik után járulékokat, az súlyosan igazságtalan azokkal szemben, akik a járulékok és adók fizetésével jelentős terhet vállalnak, ám a muzsikusaiknak egzisztenciát kínálnak. Másrészt mindennek hamis szakmai üzenete is van, mert nyilvánvaló, hogy stabil állomány és az ezt feltételező műhelymunka nélkül nem teremthető igazán magas színvonalú együttes. Az a tény, hogy a 2002-es közalkalmazotti bérfelvezést követően a Dobnányi Zenekar meg tudta teremteni stabil, kb. 70 fős állományát, nem kis mértékben járult hozzá, hogy az együttes az elmúlt évtizedben az ország egyik meghatározó szimfonikus zenekarává vált.

Úgy tűnik, a politika elegendőnek tartja, hogy egy-két embernek higgyen.

A mi szakmánk nagyon gyenge

Sajnos, a mi szakmánk nagyon gyenge, nem képes semmivel úgy kiállni a politika elé, amivel aztán ne lennénk megoszthatóak. Még a zenekari szövetség ülésén sem lebetett a közel 1,5 milliárd forint szétosztásáról beszélni. Nem esett szó a nemzeti besorolásról sem, ezt a nagyon lényeges változást sem beszélték meg a szakmával.

Mi továbbra is egymásban látjuk a konkurenciát. A nemzeti kategóriával is az a baj, hogy megint el akarja mosni a valódi teljesítményt, és ezt elfogadhatatlannak tartom. Ha ugyanaz a keret, ugyanolyan kritériumok alapján kapnák az együttesek a pénzt, akkor mindegy lenne, ki van a nemzetiek közé sorolva, mert szerintem sokan nem a címre vágyunk. Várhatóan azonban az ide került együttesek jutnak majd ismét jelentősebb összeghez. Így megmarad a status quo.

Akadnak vidéki zenekarok, amelyek relatív sok pénzből gazdálkodnak, és valóban jó teljesítményt nyújtanak. Vannak zenekarok, amelyek kényelmesebben élnek, és ha jövőre bevezetnék, hogy a pénzelosztás nagyobb mértékben függ a koncertszámtól, az eladott jegyek számától, akkor már nem jutnának olyan jelentős összeghez, mint korábban.

A következő évtől kezdve végre nem az önkormányzati támogatás alapján osztották volna szét a pénzt, és többet számított volna

a zenekar teljesítménye. Az új kategóriákkal azonban megint nem az a fontos, hogy ki hogyan dolgozik. Ismét ott tartunk, akár az előadó-művészeti törvénnyel. Az elvek jók, csak a végrehajtás nem... Ha nem leszünk hajlandók a teljesítmény szempontrendszerét felértékelni, az utánunk jövő generációknak lassan nem lesz hol zenélniük, arról nem is beszélve, hogy nem lesz kinek... Természetesen nagyon nehez teljesítmény centrikus szempontrendszert képviselni a mindenkori szakmai kollégiumoknak, ha a tagjaik távol tartják magukat a terület együtteseinek előadásaitól.

Előre mutató zenekari finanszírozás

Nem mások összeomlásától kellene remélnünk a saját túlélésünket, hanem meg kellene gondolnunk, mi lehet az előre mutató zenekari struktúra illetve finanszírozás. Persze az állam is elmondhatná, mennyiért mit vár. Világos meghatározásra lenne szükség, hogy mitől zenekar a zenekar, és az sem elfogadható, hogy az egyikben közel tízszer akkora a jövedelem, mint a másikban. Vegyük már észre, hogy a posztstálinizmus mechanizmusainak szent tebeneit hurcoljuk a hátunkon. Ebhelyett elvekre, szakmailag megalapozott minimum programokra volna szükség. Ha továbbra is kétségbeesetten ragaszkodunk illogikus múltunkhoz, akkor előbb-utóbb hol itt, hol ott bekövetkezik a krach. Ilyenkor az állam – ha számára fontos ember ül ott pozícióban – beavatkozik. Így látólag mindent meg lehet üszni...

Persze ha mindaz, amit mi értéknek tartunk, nem jut el az emberekhez, akkor egy évtized elteltével nem lesznek együttesek. A Dobnányi Zenekar – hiból vagy kényszerből – rengeteg olyan dologgal foglalkozik, amivel más együttes nem. Miközben leminősített, alulfinszírozott társulat vagyunk, egyre többen másolnak bennünket. Akkor talán mégiscsak tudunk valamit... Pedig nincs semmi titkunk. Egyszerűen sokat dolgozunk, mert csak így tudjuk megmenteni a zenekart. De annak örülnék már, ha arról szülnéne végre koncepció, hogy a valódi teljesítmény és az értéktérítés alapján hogyan osszának állami támogatást... R. Zs.

LAPZÁRTÁNK IDEJÉN SAJTÓTÁJÉKOZTATÓT TARTOTT A NEMZETI ERŐFORRÁS MINISZTERIUM KULTURÁÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁRA, SZÓCS GÉZA, VALAMINT A CONCERTO BUDAPEST ZENEKAR ZENEIGAZGATÓJA, KELLER ANDRÁS HEGEDŰMŰVÉSZ

Keller az MTI érdeklődésére elmondta, igaz, hogy néha 100-an is pódiumon vannak, de idén senkivel sem köthettek szerződést, mert nem volt fenntartó. Reméli, hogy a 300 milliós támogatás 2012 végéig elég lesz, a 180 millióból pedig futja a köztartozásokra, hogy melyek ezek, nem részletezte. A szerződéseket szeptemberben fogja megkezdeni, létszámra vonatkozó információt nem adott, de a szerződési struktúráról elmondta: hasonlítani fog a Budapesti Fesztiválzenekaréhoz, a kulcspozícióban

lévők kapnak teljes körű szerződést, az éves programban részt vevők tartoznak majd a második sávba, és az alkalmi (kiségető) közreműködők rugalmas szerződést kaphatnak. Megjegyezte: a munka törvénykönyve csak 2014-től írja elő, hogy munkahely legyen a zenekari tagság.

Szócs Géza példaértékűnek tartja, hogy a kormányzati átcsoportosítással 1,4 milliárd forint fordítható a budapesti zenekarokra, és ebből 300 millió egyszeri támogatás jut a Concerto Budapestnek, 180 millió a tartozások kiegyenlítésére. Az MTI kérdésére, mely szerint voltak együttesek, amelyek igen keveset kaptak ebből a pénzből, az államtitkár azt válaszolta, most folyik annak a rendszernek a kidolgozása, amelyben a besorolások alapján lehet megoldani a finanszírozást.